

HUMORISTISCHE RIJMPJES EN ZEGSWIJZEN.

Eindelijk hebben we weer tijd om wat te schrijven over het "Gimmers". Als we het goed hebben, stond het laatste artikel in nummer 25. Dat is alweer bijna een jaar geleden. Ondertussen hebben we echter niet stil gezeten. Honderden woorden en uitdrukkingen werden tijdens gesprekken met rasechte Gemertenaren in het klad opgetekend in een speciaal voor dit doel bedacht klankschrift (dat o.i. vrij aardig voldoet) en reeds gedeeltelijk op systeemkaarten overgebracht. Of deze woorden en uitdrukkingen ook in andere plaatsen voorkomen hebben we natuurlijk niet onderzocht. (We laten dit gaarne over aan "professionals"). Wel hebben we zorgvuldig onze zegslieden gekozen en nauwkeurig de klanken genoteerd met vermelding van zegsman en datum. Zo mogelijk werden alle vondsten nog eens gecontroleerd m.b.v. een andere zegsman of zegsvrouw.

Een gedeelte van de vondsten bestaat uit humoristische rijmpjes en zegswijzen. Daar zullen we het nu over hebben. We geven ze provisorisch weer m.b.v. ons gewone alfabet. Naar volledigheid is niet gestreefd, simpelweg omdat we nog niet alles weten. We houden ons dus aanbevolen voor aanvullingen N.B.: Fijnbesnaarde zielen onder onze lezers raden wij aan andere lektuur ter hand te nemen. Al vóór Jan Cremer waren we in Gemert niet bang voor een schuttingwoord meer of minder.

1) Als oudere mensen een zwaar karwei moeten opknappen, terwijl jongeren werkeloos toezien, zegt men:

"Bêter nen aawe kepot, az ene jonge bedörve (of- versle te)". Gehoord 15-1-1967.

2) Als iemand een sterk verhaal vertelt, kan iemand ironisch reageren met:

"Des 'n stèèrrek stuk in 'n aaw boks". (Boks=broek) .
30-10-1966.

3) Als men luchthartig wil zeggen dat men zich geen zorgen wil maken voor morgen, zegt men:

"Ik kan er gêên gat vêur in menen boik krase". 2-1-1967 .

- 4) Iemand die liever lui is dan moe, zegt:
 "Werke is goewd vêur lompers" (implicierend: maar niet voor mij!) 30-10-1966.
- 5) Als iemand serieus vraagt:
 "Wanneer is dè gebeurd?" kan het hem overkomen dat hij spottend ten antwoord krijgt:
 "Bè, in 't jaor nul, toen de eksters nog gèên kont han en dêur d'r ribbe skete!" 30-10-1966.
- 6) Als het gaat over de oppermacht in huis, gebruikt de vrouw wel eens het volgende spotrijm:
 "Az-e-ter nipt en nog 's nipt,
 dan is de mens(:man) bas.
 Mar az-e-ter nipt en nog 's nipt en wedernipt,
 dan is de vrouw bas". 30-10-1966.
- N.B.: Van Dale, p.1276, s.v. "nippen", zwak werkwoord, onovergankelijk: erop aankomen: bijv. "als het nipt en weer nipt, kan ik het zelf ook wel doen". (:Als het moet....)
 Zuidned.: "op het nippen staan" = op het punt staan iets te doen. (Vgl. op het nippertje).
- 7) Als men over erven en rijk worden spreekt, kan mensceptisch te horen krijgen:
 "Al stèerve al de koei oit Holland,
 dan èerve we nog gène start". 1-1-1967.
- 8) Een volwassene die "hoognodig moet", kan spottend aan een kind vragen:
 "Hedde skôn haand?" -Op het bevestigend antwoord volgt:
 "Dan kaande helpe trekke !" 30-10-1966.
- 9) Situatie als bij 8):
 "Gôde mee nô 't hekke?"
 "Dan zal ik skeite en gai trekke!" 30-10-1966.
- 10) Op een op schertsende toon uitgesproken bedreiging kan men reageren met:
 "Ge doet me niks en m'n heundje nog minder !26-12-1966

- 11) Als iets steeds opnieuw gebeurt en het begint te vervellen, dan gebeurt dat volgens de gefirriteerde spreker:
 "ellek hondsgezeik". - Bijv.:
 "Ellek hondsgezeik kwam ie iet vraoge". 26-12-1966.
- 12) Als iemand niet geschikt is voor een bepaald werk, zegt men wel:
 "Alle hawt dient toe geen speak (:spaken)". 9-5-1966.
 In het Nederlands: Alle hout is geen timmerhout).
- 13) Een schertsende bedreiging:
 "Haw op mêê stoke,
 anders slouw'k oe mêê 'n hawt op oew knoke". 13-11-1966.
- 14) Als men niet te communie ging in de H.Mis volgend op een bekevaart, inz. naar Handel, was dat:
 "'n Hawtere (:houten) bevert (:bedevaart)". 12-7-1967.
- 15) Als men iemand ziet snoepen, die vergeet ook iets te presenteren aan anderen, zegt men:
 "Zeg, heb ik 'n hawtere bakkes?" (:smoel). 12-7-1967.
- 16) Zelfspot om eigen armoede en ellende blijkt uit:
 "eukt (:jeuk) en weeld' (:weelde) kaande nie lèèje,
 peeng en èèrremoei moete lèèje".
 Hierop bestaat nog een aanvulling:
 "En mèè z'n tweeje kaande meer èèrremoei lèèje az-alleen"
 15-1-1967.
- 17) Dat men een situatie niet altijd in de hand heeft, drukt men uit met:
 "En dè hedde ook nie an 'n kêurdje". (koordje). 15-1-1967.
- 18) Als het zitvlak van een broek te ruim is, heet het:
 "Hai hè ne grote zulder in z'n boks". 25-12-1966.
- 19) Als U iemand een kop koffie aanbiedt, kan het U in Gemert overkomen dat U het volgende schertsende dankwoord te horen krijgt:
 "Dank oe kwartel,

't Is seunt (:zonde) vêur God,
dè-'k tegespartel". 26-12-1966.

20) Volgens Van Dale kan 't ergens " een huishouden van Jan Steen" zijn: in Gemert zeggen we:

"'t-Iz-er 'n raw ketier" (:kwartier, huishouden). 15-1-'67

21) Hetzelfde kan uitgedrukt worden met:

"'t Is daor 'n raw petazzi" (:stampot). 1-1-1967.

22) Als iemand zich quasi onnozel voordoet, of als men van zichzelf wil zeggen dat men niet gek is, zegt men:

"Onnoizel gebôre,
simpel gewiegd,
mar nie zêu onnoizel geblêve". 22-1-1967.

23) Wees astublieft voorzichtig als Uw sokken kapot zijn in Gemert; U kon wel eens te horen krijgen:

"Oew flodderbone kommen-uit! (Flodderbone: tuinbonen, hier tenen). 26-2-1967.

24) Ook in Gemert is men wel eens wantrouwig:

"Ge kaant têgeworrig gêên mens vertrawe!"

In de Kommanderije kan er door dezelfde spreker relativerend aan toegevoegd worden:

"Oew aaige kont nog niet",

en eventueel ook nog:

"Want ik mèèn 'n skeet te laote en toen skeet ik in m'n boks". 15-1-1967.

25) Levenswijsheid en mensenkennis spreken ook uit:

"Ik vuuil (:voel) an m'n aaige kuntje hoe aander mense poepe". (:Ik weet uit eigen ervaring hoe andere mensen zijn/handelen). 30-10-1966.

26) Veel wevers zullen vroeger vol zelfspot hebben kunnen zeggen (en ook tegenwoordig hoort men het nog):

"God, m'n God, wa is m'n lot?

Hard werke en nog moet ik kepot". 1-1-1967.

27) Laten we met een tweetal optimistische wensen eindigen, :
Als iemand niest zegt men:

"God zegen(e)-oew mee ne strowis,
dan mēnt den duvel de-'t 'n miraakel is". 6-11- 1966.

28) In dezelfde situatie kan men U ook toevoegen:

"God zegen(s)-oew mee de honderduzend
en 'n zékske klèèngeld um te wissele,
dan hoewvde geen ander mens laastig te vallen!6-11-1966

Weet U er nog meer, hebt U aanmerkingen, dan gaarne bericht
aan ondergetekende.

W.J.Vos.

Aartshertogenlaan 317

's-Hertogenbosch.

Reis van onze Heemkundekring naar Middelburg.

Op 16 september j.l., onder het genot van een stralend herfstzonnetje maakte de Heemkundekring Gemert de reeds lang begeerde trip naar de fraaie stad Middelburg, hoofd - stad van de provincie Zeeland.

Reeds om zeven uur 's morgens vertrok het slechts uit elf man bestaande gezelschap met de bus vanaf het clubhuis Hotel "De Kroon". Na de gebruikelijke onderbreking van de lange reis in een gezellig Zeeuws restaurantje, aan geprezen door onze Zeeland-kenner, de heer Fr. Slits, arriveerden we omstreeks tien uur in de fraaie binnenstad van Middelburg. De antiekkenners onder ons haastten zich terstond naar dat gedeelte van de markt, waar enige wakkere handelaren probeerden hun antiquiteiten aan de man te brengen Sommigen sloegen hier hun slag, anderen meenden dit gedaan te hebben en beiden waren op dat moment zichtbaar voldaan

Nadat enige malen met de bel geluid was, werden deze fijnproevers der antiek tactisch naar het prachtige Gotische stadhuis geloodst, gelegen aan de markt. Dit fraaie gebouw, in de veertiende eeuw tot stand gekomen onder de architectuur van diverse leden van het beroemde geslacht